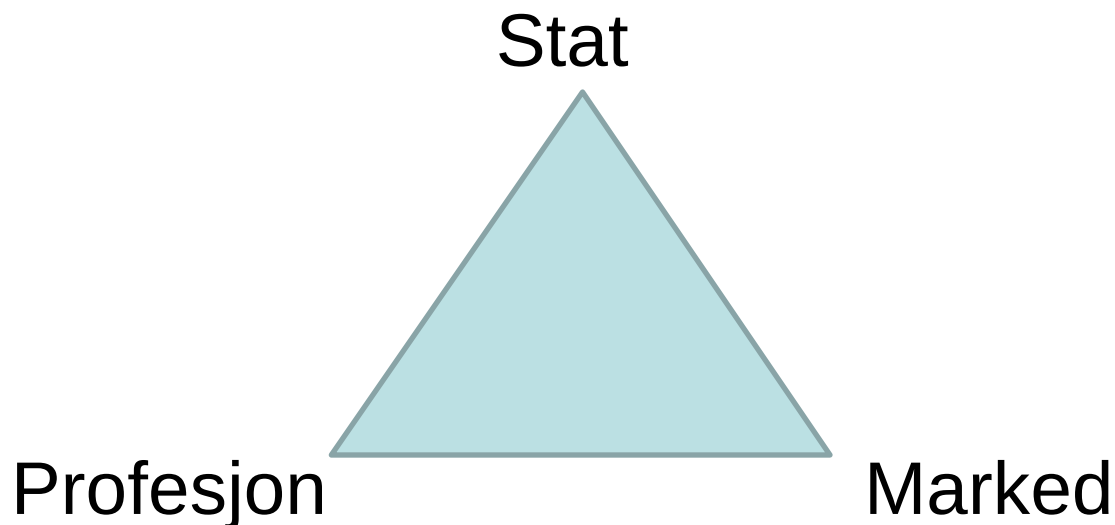

- Endrede rammebetingelser for
UH-sektoren
1945-2012

Forholdet mellom Profesjon, Stat og Marked

- Endrede rammebetingelser for UH-sektoren 1970-2012

Forholdet mellom Stat, Profesjon og Marked

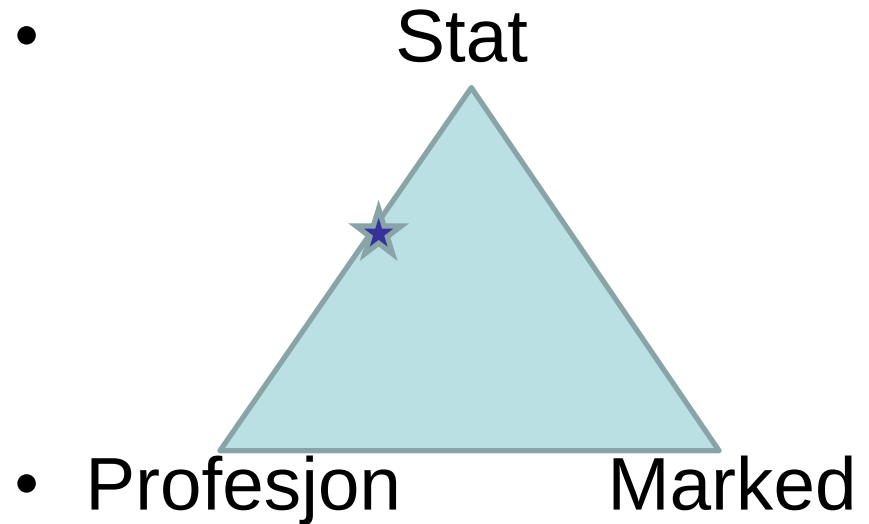
Noen hovedpunkter 1970-2011

- 1970: Universitetssektoren: Oligarki – professorveldet
4 universiteter og 6 vitenskapelige høyskoler m/ rett til å gi hovedfag (master) og doktorgrad
- 1970: Politikerstyrt høyskolesektor – mange små institusjoner
- Ca.1975: Demokratisering av universitetene
- 1985-2001: New Public Management I: Målstyring og delegering
- 1993: Høyskolereformen. Fusjoner: 98 → 26. Mer autonomi
- 1995: Felles lov for hele sektoren
- 2002- New Public Management II: Kvalitetsreformen: Autonomi og kvasimarked
- Noen resultater

1970

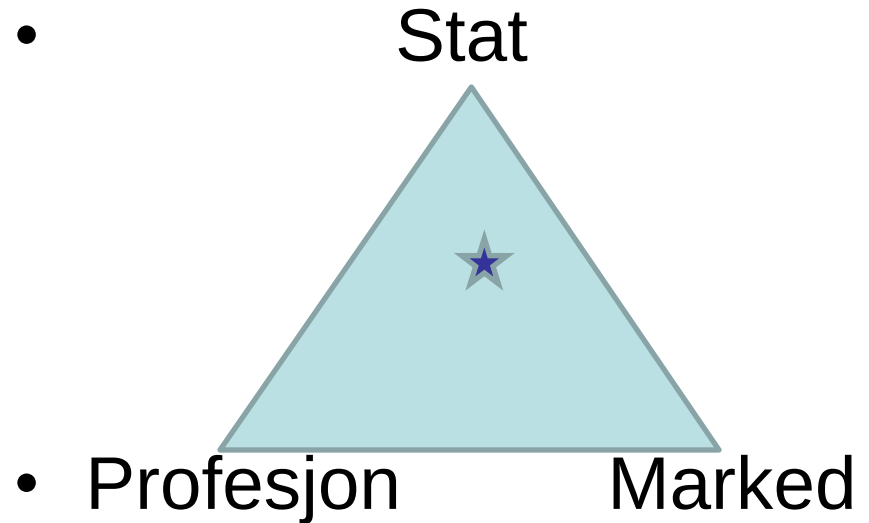
Universitetsektoren: Statlig styring – Professoral kvalitetssikring

- **STAT:**
Departement/storting fordelte budsjettet ned på instituttnivå (lønn/drift), tildelte stillingshjemler, fastsatte måltall for opptak på studieprogram. Professorer oppnevnt i statsråd
- **PROFESJON:**
Faglige spørsmål (studieprogram, vurdering av søkere til stillinger etc.) ble avgjort av professorene.
Sterke normer – trege beslutningsprosesser.
Profesjonslogikk, lite "markedsorientert".
- **MARKED:** Dimensjonering av tilbud avgjort av Departement. Etterspørsel *kunne* indirekte påvirke departementets bevilgninger

1970-tallet: Politisk styrte høyskoler

- Over 100 statlige høyskoler:
- Lærer, Ingeniør, Helsefag etc.
Distriktshøyskoler fra 1969
- Regionale høyskolestyrrer (eksternt flertall)
prioriterte ressursbruken mellom fylkets
høyskoler (1976)
- Mer markedsorienterte ("DYNAMISKE")
enn universitetene.
Særlig DH-ene tilpasset seg raskt til
studentmarkedets etterspørsel.
Når departement godkjente nye tilbud kom
nye stillinger og økte budsjetter

Ca. 1975:

Demokratisering av universitetene

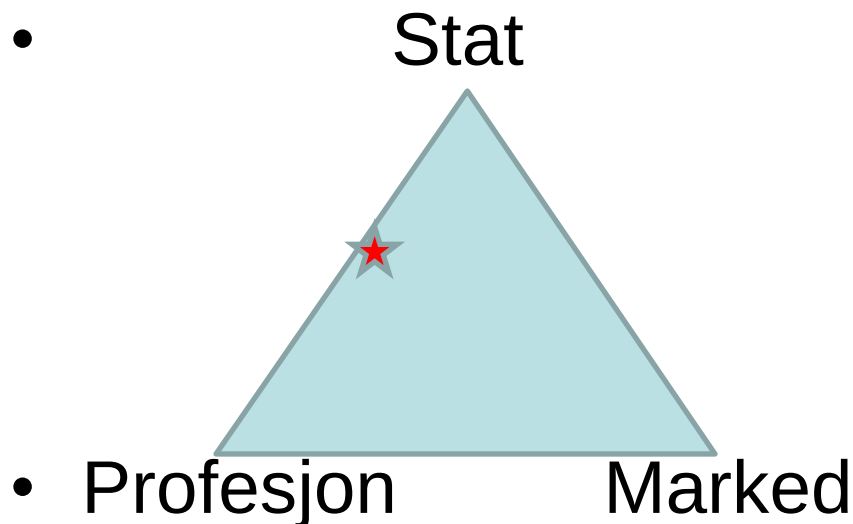
- Professorveldet oppløses:
Formell likestilling av (faste) vitensk.
stillinger i styringssystemet
- Også tekniske/adm og midlertidig
vitenskapelig ansatte ble representert
- Økt studentrepresentasjon (respons på
studentopprøret Paris 1968)
- MEN: Fast vitenskapelig ansatte hadde
rent flertall i alle styringsorganer

Ca. 1975:

Demokratisering av universitetene

- Professorveldet oppløses:
Formell likestilling av (faste) vitensk.
stillinger i styringssystemet
- Også tekniske/adm og midlertidig
vitenskapelig ansatte ble representert
- Økt studentrepresentasjon (respons på
studentopprøret Paris 1968)
- MEN: Fast vitenskapelig ansatte hadde
rent flertall i alle styringsorganer
- Demokratiseringen svekket
"profesjonslogikken" bak
"det selvstyrte" universitet
- Kritikk mot modellen:
Handlingslammelse og
omstillingsfiendtlighet
Utilfredsstillende kvalitetssikring
Lite fokus på samfunnsrelevans
- Korrekt kritikk?

1986-2001:

New Public Management I:

Delegering av fullmakter & ekstern representasjon

- **DELEGERING**

Mål- og resultatstyring (fra 1987)

Delegering av tilsettingsfullmakter etc.

- professorer tilsettes av institusjon (1990)

Rammebevilgninger (stor disposisjonsfrihet)

Sentralisering av makt i STYRET (9-11 rep.)
fra 1989

HiS fikk rett til å tildele en doktorgrad (1999)

- **EKSTERN REPRESENTASJON:**

2-4 eksterne styrerepresentanter (fra 1995).

Svekkelse av profesjonskontrollen, men
fortsatt majoritet av vit. ansatte i styret.

- **MARKEDSORIENTERING:**

Målstyring - forsøk på å få institusjonene til å
respondere på "markedssignaler". Tilpasse
programporteføljen.

New Public Management –
reformbølge fra UK, NZ og
Australia fra ca. 1980

Målstyring: Fokus på resultater ("out-put").

Mindre regelstyring av ressursbruken ("input").

Bedriftsøkonomisk logikk (nytte/kostnad)
– ikke profesjonslogikk (kvalitet)

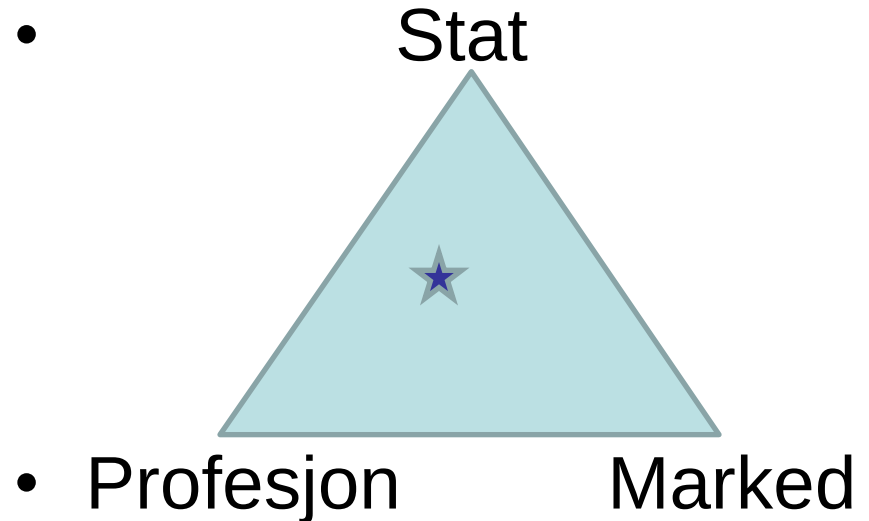
Konkurranse skulle sikre effektiv ressursbruk
og god kvalitet

Insentiver (kvasimarkeder, lønnsdiff. etc.)

1986-2001:

New Public Management I: Profesjonene svekkes

- **STAT & INSTITUSJON**
Mål- og resultatstyring (fra 1987)
Delegering av tilsettingsfullmakter etc.
- professorer tilsettes av institusjon (1990)
Rammebevilgninger (stor disposisjonsfrihet)
Sentralisering av makt i STYRET (9-11 rep.)
fra 1989
- **PROFESJON:**
2-4 eksterne styrerepresentanter fra 1995.
Svekkelse av profesjonskontrollen, men
fortsatt majoritet av vit. ansatte i styret.
- **MARKED:**
Målstyring et forsøk på å få institusjonene til
å respondere på "markedssignaler".
Tilpasse programporteføljen.

Hindret den kollegiale styringsmodellen omstilling?

Eksempler fra NLH (UMB):

- **Instituttstruktur** tilpasses: 1980/90-tallet: Fra 33 til 12 institutter
- Kampen mot **bindestreken** (1988): Fra bindestreks- til generell økonomi og teknologiutdanning
- ”**Støttefaga**” får (gi) hovedfag (1993): NV-studiet.
Cand.scient.utdanning ved NLH (biologi, kjemi, fysikk etc...)

OMSTILLING AV NLHs UNDERVISNING

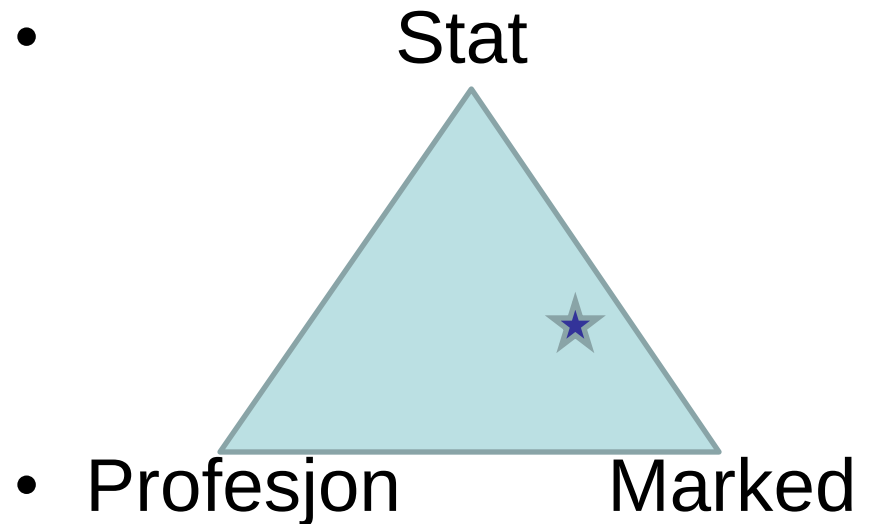
NLH-studenter fordelt på fagområder (%)

	Kandidater 1983	Søkere 2002	Studie plasser/opptak 2002
Landbruk	41	16	19
Skog/Naturforvaltning	18	19 (NF:15)	13
Økonomi	13	17	19
Teknologi/kartfag	8	5	11
Næringsmiddel/mat	6	5	10
Landskapsark./arealfag	13	29 (LA:25)	8
Realfag (cand scient)		9	19
Antall studenter/søkere	204	851	485

2002-2004: NPM II

Kvalitetsreformen

- **Beslutningsprosessen:**
 - Mjøsutvalget: NOU 2000: 14. Frihet med ansvar
 - Stortingsvedtak 2001
- Incentiver:
Finansieringsmodell (kvasimarkeder)
25% ut fra studiepoengproduksjon
- "Kundene" styrer:
 - Økt representasjon av eksterne og studenter
 - Vit. ansatte i mindretall
- Autonomi:
 - Selvakkrediterende universiteter: Frie til å opprette/nedlegge alle studier
 - Høyskoler: Frie til å opprette lavere-grads studier
- Kvalitetssikring: NOKUT
- Opprykksordning for institusjoner
- Paradokser
 - Autonomi & Marginaliserte profesjoner
 - 4 doktorgrader – opprykk – full frihet

Noen resultater 1

- Flere universiteter (UiA, UiS og UiN)
 - Økt kamp om studentene:
 - Lavere grad
 - 2001: 713 studier
 - 2011: 1309
 - Høyere grad:
 - 2008: 100 master-tilbud på høyskolene
- **Eksempler på nye studier**
 - Personlig trener, Bali (6 mnd. – Høgskolen i Nesna)
 - Videreutdanning rettet inn mot seksualitet, seksuelle overgrep og misbruk (1 år – Høgskolen i Nesna)
 - Olympiatoppens elitecoachutdanning (6 mnd. – Høgskolen i Telemark)
 - Paramedic (1 år, Høgskolen i Østfold)
 - Master i folkehelsevitenskap med vekt på endring av livsstilsvaner (Høgskolen i Hedmark)
 - Master i Team Sport Management (Høgskolen i Molde)
 - Aftenposten 11/1 2012

Noen resultater 2

- Noe færre stryker
 - 2006: 8,4%. 2011: 6,6%
(universitetene)
- Høyere kvalitet?
 - Faglig innhold/krav?
 - Relevans?
- Gjennomføring som før
 - Normert tid:
 - 25% av u-studentene
 - 38% av h-studentene
 - 63% innen 10 år
 - Noe mindre mobilitet

